

Pisany akademicki język angielski jako lingua franca w perspektywie kognitywnej gramatyki (konstrukcji): wylaniająca się rozwinięta konstrukcja abstraktu w trzech społecznościach dyscyplinowych

Głównym celem rozprawy jest identyfikacja oraz eksploracja wylaniającej się rozwiniętej konstrukcji abstraktu w trzech społecznościach dyscyplinowych, tj. prawo, językoznawstwo, oraz literaturoznawstwo. Motywacją do sformułowania powyższego celu badawczego była analiza stanu badań w dwóch obszarach, tj. akademicki angielski jako lingua franca oraz kognitywna gramatyka (konstrukcji), która wykazała, iż dalszy ich rozwój może zostać osiągnięty poprzez ich integrację. Z tego względu, aby szczegółowo przedstawić rozpoznaną współzależność powyższych obszarów, prowadzącą do powstania wylaniającej się rozwiniętej konstrukcji abstraktu, rozprawa podzielona jest na trzy główne części, z których każda składa się z dwóch rozdziałów.

Pierwsza część poświęcona jest akademickiemu angielskiemu jako lingua franca. Rozdział pierwszy koncentruje się na definicji pojęcia lingua franca oraz prezentacji głównych podejść teoretycznych do angielskiego jako lingua franca (dalej ELF). Rozdział ten rozpoczyna się opisem ELF z perspektywy socjolingwistycznej, wykorzystując trzy skale cech stosowane do scharakteryzowania języków pełniących rolę lingua franca. W ten sposób ELF jest przedstawiany jako powiązany z innymi językami o podobnej funkcji z jednoczesnym uwzględnieniem jego unikalnej globalnej roli. Następnie rozdział przedstawia dwa podejścia teoretyczne przyjęte w badaniach na ELF, tj. oparte na kompetencji oraz oparte na użyciu, prezentując tym samym komplementarne spojrzenia na relację między wiedzą językową a użyciem języka. Rozdział pierwszy kończy się wskazaniem, że podejście oparte na użyciu wydaje się najbardziej obiecujące w teoretyzowaniu ELF, zwłaszcza w domenie akademickiej.

W konsekwencji rozdział drugi skupia się na opisie akademickiego ELF z perspektywy opartej na użyciu. W tym rozdziale omawiana jest rola ELF wśród akademickich społeczności dyscyplinowych, podkreślając kluczową funkcję ELF w prowadzeniu międzynarodowych badań. Jednocześnie perspektywa oparta na użyciu jest dalej uszczegóławiana poprzez prezentację dwóch teorii rozwijanych w obszarze akademickiego ELF, tj. Linear Unit Grammar (dalej LUG) oraz Construction Grammar (dalej CG), oraz

omówienie przyjętych rozwiązań metodologicznych stosowanych w badaniu akademickiego ELF. W szczególności rozdział koncentruje się na przedstawieniu zasad tworzenia korpusów danych mówionych i pisanych oraz opisanu metod analizy danych mówionych i pisanych zgodnie z założeniami LUG i CG. Rozdział kończy się wnioskiem, iż bardziej kompleksowe ujęcie akademickiego ELF można osiągnąć poprzez integrację założeń LUG i CG, która jest możliwa poprzez uwypuklenie procesów kognitywnych, w tych zasad Gestalt, unikalnie podkreślanych w kognitywnej gramatyce (konstrukcji).

Druga część rozprawy jest zatem poświęcona nakreśleniu podstaw dla wyżej wspomnianej integracji, przedstawiając założenia kognitywnej gramatyki (konstrukcji) (dalej C(C)G). Rozdział trzeci omawia kognitywne oraz konstrukcjonistyczne ramy teoretyczne przyjęte w C(C)G. Po pierwsze, rozdział koncentruje się na opisanu procesów kognitywnych, w szczególności zasad Gestalt, i wyjaśnieniu powiązania powyższych procesów z podstawowymi pojęciami, które stanowią podstawę dla systemu pojęciowego i, tym samym, reprezentacji konstrukcji. Po drugie, rozdział wprowadza trzy skale cech, które są wykorzystywane do opisu konstrukcji w C(C)G, tj. stałość-nowość, specyficzność-schematyczność, prostota-złożoność, jednocześnie wskazując, iż cechy konstrukcji mogą być obserwowane na wielu poziomach.

Rozdział czwarty ma na celu opisanie podejścia C(C)G do konstrukcji na jednym z takich poziomów, tj. na poziomie dyskursu. Rozdział rozpoczyna się od zdefiniowania pojęcia dyskursu i przedstawienia gatunków dyskursu jako konstrukcji, podkreślając ich (potencjalnie) multimodalny charakter, a następnie omawia sposoby badania gatunków dyskursu jako konstrukcji. Zgodnie z podziałem zastosowanym w rozdziale drugim, przyjęte metody badawcze wyżej wspomnianych konstrukcji są omawiane w nawiązaniu do sposobu eksploracji danych mówionych i pisanych, zarówno w domenie nieakademickiej, jak i akademickiej. Rozdział kończy się stwierdzeniem, iż niejasny status ontologiczny gatunków dyskursu jako konstrukcji, szczególnie widoczny na podstawie danych pisanych w domenie akademickiej, wskazuje na konieczność dalszych badań opartych na C(C)G w celu wypracowania powtarzalnej metody identyfikacji i eksploracji akademickich gatunków dyskursu jako konstrukcji.

Ostatnia część niniejszej rozprawy opisuje badanie mające na celu zaproponowanie metody identyfikacji oraz opisu rozwiniętej konstrukcji abstraktu, tj. akademickiego gatunku

dyskursu. Rozdział piąty przedstawia korpus DISCOWER, tj. nowy korpus pisemnego ELF stworzony w celu zapewnienia bazy danych do identyfikacji rozwiniętej konstrukcji abstraktu. W związku z tym rozdział ukazuje, w jaki sposób założenia LUG i CG są integrowane poprzez wykorzystanie kognitywnych i konstrukcjonistycznych ram C(C)G, które kierują procesem tworzenia korpusu DISCOWER. Zgodnie z ogólnymi zasadami tworzenia korpusów, stworzenie DISCOWER jest omawiane w odniesieniu do czterech aspektów, tj. jednostek korpusu, kryteriów zewnętrznych, bilansu korpusu oraz metody opisu danych. Rozdział ten kończy się podkreśleniem znaczenia kompleksowego scharakteryzowania rozwiniętych abstraktów, które zostały wstępnie zarysowane w korpusie jako konstrukcje.

W konsekwencji rozdział szósty ma na celu systematyczne zidentyfikowanie i zbadanie wyłaniającej się rozwiniętej konstrukcji abstraktu, którą można postrzegać jako stabilizującą się konstrukcję gatunku dyskursu wśród akademickich społeczności dyscyplinowych. W tym celu wykorzystywane są skale cech konstrukcji stosowane w C(C)G, prezentując powyższą konstrukcję w odniesieniu do jej stopnia stabilności, schematyczności i złożoności w akademickich społecznościach dyscyplinowych. Łącząc metody ilościowe i jakościowe, rozwinięta konstrukcja abstraktu jest przedstawiona jako wyłaniająca się z różnymi tendencjami w badanych społecznościach.

Rozprawa kończy się podsumowaniem, które zarysowuje potencjalne implikacje badania zarówno dla obszarów objętych niniejszą pracą, tj. akademickiego ELF i C(C)G, jak i pokrewnych obszarów badań.

09.07. 2024

Donata Watkarska